

ЗАТВЕРДЖЕНО
педагогічною радою
(протокол №1 від 26.08.2022р.)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА. 5 КЛАС»

Розроблено на основі модельної навчальної програми «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкарь С.І., Шило С.Б.)

Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Українська література. 5 клас» (авт. Архипова В.П., Січкарь С.І., Шило С.Б. Чернівці: Букрек, 2022)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма створена відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, відповідає меті й ідейним засадам цього документа та реалізує результати, окреслені в ньому. Ураховано положення Типової освітньої програми для 5–9 класів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235, а також Робочий навчальний план _____ закладу загальної середньої освіти. **Програму створено на основі модельної навчальної програми «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкарь С.І., Шило С.Б.), рекомендованої Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).**

У шкільній освіті література займає особливе місце, оскільки є невід'ємною складовою формування гуманістичного світогляду сучасної особистості, потужним носієм ідентичності нації, її генетичного коду, тому в контексті національного самоусвідомлення й самоствердження її роль незаперечна й важлива.

Курс **«Українська література»** – важлива складова мовно-літературної освітньої галузі. Його основною метою є розвиток і формування грамотного, естетично розвинутого і творчого читача з гуманістичним світоглядом, який володіє українською мовою, читає інформаційні та художні тексти задля духовного, культурного та національного самовираження, для збагачення емоційного досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтирів і ставлень. Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формувати вміння сприймати літературний твір як мистецьке явище, розуміти його оригінальну своєрідність, давати власну аргументовану оцінку;
- формувати вміння визначати національну своєрідність та загальнолюдську значущість творів класичної та сучасної української літератури;
- формувати вміння осмислено сприймати, оцінювати, декодувати художній текст через свідоме оволодіння літературними поняттями та термінами;
- розвивати інтерес і здатність до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- **формувати вміння самостійно працювати з різними видами і джерелами інформації;**
- відпрацьовувати комунікативні вміння, образне, логічне та критичне мислення, культуру полеміки;
- формувати вміння безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів.

Структура навчальної програми, її змістове наповнення передбачають урахування вікових особливостей учнів, психології сприйняття дитиною творів художньої літератури, а також специфіку сучасного інформаційно-комунікативного простору та загальносвітових процесів глобалізації.

При укладанні програми було враховано одну з найактуальніших проблем – наступність, адже успіхи шкільного навчання суттєво залежать від якості знань та умінь, сформованих у початковій школі, від вміння вчителя правильно вибудувати адаптивний період школяра. З огляду на це вчитель спирається на набуті в початковій школі практичні вміння учнів, а саме: застосовувати різні види читання (аналітичне, переглядове, вибіркове) відповідно до мети, використовувати засоби виразності, застосовувати прийоми смислового читання, способи роботи з книгою. Підібрані в програмі тексти для опрацювання дають можливість не тільки розширити коло читання, а й продовжувати формувати та удосконалювати читацьку діяльність школярів відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти, а саме: удосконалювати вміння діалогічної взаємодії з текстом, вміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях; збагачувати читацький досвід, формувати вироблення алгоритму прочитання художніх творів різних естетичних систем, жанрів, стилів, а також розвивати в учнів поняття про різні види медіа та використані в них засоби впливу на читача, формувати вміння здійснювати пошук, добирати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами.

Курс української літератури в 5 класі структуровано за такими взаємопов'язаними тематично-проблемними **розділами**: «Мистецький спадок нащадкам», «Малює світ поезія», «Від казки до книги буття».

Кожен розділ охоплює теми та перелік основних змістових блоків, які створюють передумови для ознайомлення учнів з різноманітною дитячою літературою та передбачають взаємодію організованої та самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача.

Кожен змістовий блок містить перелік **текстів для обов'язкового вивчення та варіативні твори**, які можна розглядати додатково, за вибором учителя, наявністю часу або самостійно. Твори дібрано за принципами художньо-естетичних критеріїв, жанрово-тематичної розмаїтості, ідейно-ціннісних особливостей, осучаснення змістового матеріалу та з урахуванням читацьких інтересів дітей.

Тематика змістових блоків спрямована на досягнення належного рівня сформованості вміння читати, сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в комунікативних цілях. Змістом програми також передбачено засвоєння певного кола усвідомлених понять із **теорії літератури**, необхідних для аналізу та інтерпретації тексту.

Навчальна програма передбачає вивчення **літератури рідного краю**, що уможливорює ознайомлення учнів із творчістю письменників-земляків. Для цього вчитель може виокремити години та індивідуально вибрати тексти для розгляду.

Опрацювання змістового матеріалу відбувається через **орієнтовні види навчальної діяльності**. Навпроти кожного виду діяльності подано, які очікувані результати можуть досягти учні, на чому має акцентувати увагу вчитель під час реалізації цих завдань. Більшість орієнтовних видів навчальної діяльності відображає синергетичний підхід до освітнього процесу, коли виконання завдань підсилюють ефект навчання та ґрунтуються на конструюванні знань, а не на їх відтворенні, що демонструє засади партнерства та дитиноцентризму в освітньому процесі.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5-й клас

(70 годин, 2 год на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 55 год. Повторення та узагальнення – 1 год. Література рідного краю – 2 год. Позакласне читання – 4 год. Розвиток мовлення – 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення)

Виразне читання – 2 год. Резервний час – 6 год.

Очікувані результати навчання	К-ть год	Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
І СЕМЕСТР			
РОЗДІЛ 1. МИСТЕЦЬКИЙ СПАДОК НАЩАДКАМ			
ТЕМА 1. НЕВИЧЕРПНІ ДЖЕРЕЛА МУДРОСТІ			
розуміє значення і роль художнього слова в житті людини, називає види мистецтва, відрізняє художню творчість від інших видів діяльності людини; співвідносить зміст сприйнятого тексту з культурним контекстом; визначає основну і другорядну інформацію, важливі деталі в тексті; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту;	1	Види мистецтва. Художня література як мистецтво слова. Образне слово – першоеlement літератури. ТЛ: образне слово	Рольова гра «Мандрівка Слова» «Асоціативний ряд» «Коло ідей» «Оживи світлинку»
читає міфи та легенди у різний спосіб відповідно до мети читання; розрізняє міфи та легенди за тематичним спрямуванням та жанровими особливостями; переказує зміст міфів та легенд, визначаючи тему; визначає спільні та різні елементи і форми подібних за певними структурними ознаками текстів; характеризує персонажів, ураховуючи їх емоційний стан, поведінку та вчинки, виявляючи толерантність;	3	Початок словесного мистецтва. Міфи та легенди. Первісні уявлення людини про світ, добро і зло та їхня роль у житті людини. Чарівні істоти українського міфу. Легенди міфологічні, біблійні, героїчні. Герої легенд. ТЛ: міф, легенда <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> «Про зоряний Віз», «Берегиня», «Чому пес живе коло людини?», «Неопалима купина», «Сила рідної землі», «Як виникли Карпати». <i>Варіативні твори:</i> «Про створення землі», «Про вогонь», «Про вітер», «Про дощ», «Чому буває сумне сонце?», «Сестра орлів»,	«Знайди спільне» «Запитання до тексту» Гра «Літературне лото» Гра «Так – Ні» Гра «Упізнай героя»

		«Чому в морі є перли і мушлі?», «Сокіл-Род», «Прадуб», «Лелека», «Ведмідь», «Ластівки», «Синьоока проліска».	
читає народні перекази у різний спосіб відповідно до мети читання; співвідносить зміст переказу з історичним і культурним контекстом; переказує зміст твору відповідно до завдання, визначає тему переказу; поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів; унаочнює та візуалізує зміст, використовуючи різні засоби для відтворення змісту;	2	Народні перекази. Народні перекази про звичаї та традиції запорозьких козаків, про лицарство та відвагу захисників рідного краю. Зміст та жанрові особливості народних переказів. ТЛ: народний переказ <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> «Прийом у запорожців», «Про запорожців», «Як Сірко переміг татар». <i>Варіативні твори:</i> «Запорожці в урочищі Сагайдачному», «Звідки пішло прізвище Богдана Хмельницького», «Олекса Довбуш», «Козацьке житло», «Ой Морозе, Морозенку».	Випереджувальні завдання Робота в групах «Запорозькі козаки» «Оживи світлину» Групування «Образ героя» «Картинна галерея»
знає види загадок, уміє тлумачити їхній зміст, пояснює особливості будови та роль метафори в загадках; виявляє і відтворює прихований зміст загадок, розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту; визначає спільні та різні елементи і форми подібних за певними структурними ознаками загадок; фіксує потрібні елементи тексту за допомогою окремих графічних позначок; представляє текстову інформацію, використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту;	1	Фольклор як усний різновид словесного мистецтва. Малі та великі фольклорні форми. Загадки. Тематичні групи загадок (загадки про людей, про природу, про рослини, про тварин). Зміст і форма загадок. Віршовані загадки. ТЛ: фольклор, загадка <i>Варіативні твори:</i> віршовані загадки Л.Глібова, «Загадки про рослини» Зірки Мензатюк (<i>на вибір учителя</i>).	Гра «Відгадай загадку» «Діаграма Венна» Магнітний (мальований) скрайбінг Гра «Пантоміма» Вивчення напам'ять
виявляє і відтворює прихований зміст прислів'їв та приказок, розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту; розрізняє прислів'я та приказки за тематичним спрямуванням та	1	Прислів'я та приказки. Тематичні групи прислів'їв та приказок (про стосунки людей, про природу, про рідний край, вірування, господарську діяльність людей). Точність, дотепність та повчальний характер прислів'їв та приказок. Жанрові особливості. ТЛ: прислів'я та приказки	Гра «Темна конячка» «Літературознавча експертиза» Дослідження-порівняння явищ «Прислів'я чи приказка?» «Знайди спільне» Гра «Віднови прислів'я»

жанровими особливостями; використовує різні способи і засоби візуалізації змісту;			«У картинній галереї» Виразне читання прислів'їв та приказок Вивчення напам'ять
розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір; удосконалює письмовий текст;	1	Засоби художньої виразності в загадках, прислів'ях, приказках. ТЛ: метафора	Гра «Загадкова скринька» Робота в групах «Досліджуємо слово» Гра «Мозаїка» «Творча майстерня»
ТЕМА 2. ВЕЛИКЕ ДИВО КАЗКИ			
читає народні казки у різний спосіб відповідно до мети читання; розрізняє фольклорні й авторські твори, наводить приклади; знає назви, сюжети кількох фольклорних творів, самостійно визначає жанрові ознаки казок; формулює тему та основну думку казки; використовує заголовок для оптимізації роботи з текстом; переказує зміст казки відповідно до завдання; відповідає на запитання за змістом казок; характеризує літературних персонажів, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу казки; висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; унаочнює та візуалізує зміст, використовуючи різні засоби для відтворення змісту;	1	Народна казка, її яскравий національний колорит. Народне уявлення про добро і зло в казці. Наскрізний гуманізм казок. ТЛ: народна казка	«Шість капелюхів мислення» Гра «Здивуй» Гра «Загадкова скринька» Робота в групах «Мудрі сови» Структурно-логічна схема «Усе про казку» Гра «Темна конячка» «Запитання до тексту» «Коло ідей» «У картинній галереї»
читає казки про тварин у різний спосіб відповідно до мети читання; знаходить у казках відому і нову інформацію; визначає спільні та різні елементи змісту і форми казок; формулює тему та основну думку казки; характеризує поведінку та вчинки персонажів, виявляючи толерантність; проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в казках, і власним життєвим досвідом;	1	Тематика народних казок. Алегоричний зміст казок про звірів Побудова казки. Дійові особи в казках. ТЛ: дійова особа, алегорія (практично) <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> «Вовк і чапля», «Лисиця та рак», «Цар лев», «Як їжак і заєць бігали наввипередки» (2 твори на вибір учителя).	Гра «Мудрі сови» Мальований скрайбінг Літературна вікторина «Упізнай героя» «Моделювання ситуації»

читає побутові та фантастичні казки у різний спосіб відповідно до мети читання; характеризує вплив окремих деталей, зокрема художніх, на сприйняття змісту казки; створює письмові тексти визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; коригує текст на основі проведеного аналізу;	5 Побутові та фантастичні казки Народні уявлення про добро і зло в казках. Засоби художньої виразності в казці. Виразне читання казки. <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> «Мудра дівчина», «Про правду і кривду», «Лінива дівчина», «Про гору, що верхом сягала неба», «Ох», «Летючий корабель», «Яйце-райце» (4 твори на вибір учителя). <i>Варіативні твори:</i> «Про бідного парубка та царівну», «Красний Іванко і заляте місто», «Золотий черевичок», «Три бажання», збірки О. Бурбело «Первоцвіт: казки, легенди, вірші, смішинки та загадки», «Золота росинка: поезії, казки» (на вибір учителя), збірка «Українські народні казки, легенди, перекази» (на вибір учителя).	Робота в групах «Досліджуємо казку» Інсценізація казки «Творча майстерня»
читає літературні казки у різний спосіб відповідно до мети читання; знаходить у казках відому й нову інформацію; визначає спільні та різні елементи змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів; використовує заголовок для оптимізації роботи з текстом; переказує зміст казки відповідно до завдання; відповідає на запитання за змістом казок; формулює тему та основну думку казки; характеризує емоційний стан літературних персонажів, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу казки;	2 Літературна казка. Жанрові ознаки літературної казки. Зв'язок літературної казки з фольклорною. ТЛ: літературна казка <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Іван Франко. «Фарбований Лис». <i>Варіативні твори:</i> Іван Франко. «Осел і Лев», «Королик і Ведмідь», «Заєць і Ведмідь», «Ворона і Гадюка», «Три міхи хитрощів». Михайло Коцюбинський. «Хо». Валерій Шевчук. «Панна квітів», «Золотий стіл», «Чотири сестри», «Місто без квітів». Зірка Мензатюк. «Київські казки», збірка казок «Тисяча парасольок» (на вибір учителя). Сашко Лірник. Цикл казок «Моя Україна» (на вибір учителя).	«Візитівка письменника» «Кубування» Гра «Мудрі сови» Робота в групах «Спільний пошук» «Діаграма Венна» Гра «Загадкова скринька» Робота в парах «Досліджуємо казку» Гра «Темна конячка» Вправи з ключами
формулює тему та основну думку казки; використовує заголовок, зміст та анотацію для оптимізації роботи з текстом; відповідає на запитання за змістом казки; розуміє та відтворює	2 Образи фантастичних істот у казках. Дійові особи та побудова казки. Елементи сюжету. <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i>	Гра «Літературне лото» Робота в групах «Спільний пошук»

зміст почутого повідомлення, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого; передає з використанням окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення;		Василь Королів-Старий «Мавка-Вербинка». <i>Варіативні твори:</i> Василь Королів-Старий. «Хуха-Моховинка», «Потерчата», «Чортова перечниця», «Дідько», «Рибалчина Русалонька». Іван Липа «Близнята», Дара Корній. «Чарівні істоти українського міфу» (<i>скорочено</i>).	Гра «Загадкова скринька» «Мікрофон» Створення малюнка сюжету
читає віршовані казки у різний спосіб відповідно до мети читання; відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст твору; поєднує інформацію, подану в різні способи у межах одного або кількох текстів; характеризує літературних персонажів, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; проектую власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті;	2	Віршовані казки. Віршована мова (рима, строфа, ритм). Головні і другорядні персонажі. ТЛ: віршована мова (рима, строфа, ритм) <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Василь Симоненко. «Цар Плаксії та Лоскотон». <i>Варіативні твори:</i> Василь Симоненко. «Подорож у країну Навпаки». Наталя Забіла. «Казка про веселого метелика».	Робота в парах «Образ-цитата» Гра «Упізнай героя» Вправи з ключами «Кубування» Рольова гра
розпізнає основні виражальні засоби в казках, використовує окремі з них; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір;	1	Засоби художньої виразності в літературній казці. Мова автора та мова персонажів. ТЛ: мова автора і мова персонажів	Гра «Світлофор» Гра «Загадкова скринька» «Літературний аукціон»
характеризує вплив окремих деталей, зокрема художніх, на сприйняття змісту казки; за мотивами прочитаного створює власний медійний продукт;	2	Казка-п'єса як різновид драматичного твору. Зміст та художні особливості казки. Дійові особи казки. ТЛ: драматичний твір, гіпербола <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Олександр Олесь. «Микита Кожум'яка». <i>Варіативні твори:</i> Марійка Підгірянка. «В чужому пір'ю». Галина Римар. «Чарівна флейта».	Інсценізація казки Мініпроект «Створи свою казку»
II СЕМЕСТР			
РОЗДІЛ 2. МАЛЮЄ СВІТ ПОЕЗІЯ			
ТЕМА 3. МУЗИКА ПОЕТИЧНОГО СЛОВА			

розрізняє тексти різних типів у контексті авторського задуму; читає ліричні твори з урахуванням особливостей декламації; визначає основну мету почутого; визначає образ ліричного героя; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у поезії явищ; визначає спільні та різні елементи змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів;	1	Лірика. Види лірики (про природу, про рідний край). Ліричний твір, ліричний герой. ТЛ: ліричний твір, ліричний герой	Творчий експеримент «Припущення» Синквейн «Лірика» «Коло ідей» «Словесне малювання» «Літературний салон»
читає вірші про природу з урахуванням особливостей декламації; розвиває вміння відчувати поезію та виокремлювати образ ліричного героя; характеризує особливості віршованої форми; розрізняє тексти різних стилів, типів та жанрів у контексті авторського задуму; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у поезії явищ; характеризує вплив інтонації та засобів виразного читання на сприйняття змісту тексту; пояснює вплив прочитаного тексту на формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів; поєднує інформацію, подану в різні способи у межах одного або кількох текстів; оформлює власне висловлення, враховуючи основні засади академічної доброчесності; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір; удосконалює письмовий текст;	6	Картини природи рідного краю в поезіях. Художні описи природи як вияв патріотичних почуттів автора. Відтворення краси рідного краю засобами образної мови (метафора, епітет, персоніфікація). Пейзаж. Віршована мова. Ритм. Рима. Пауза. Виразне читання поезії. Інтонація. Декламація. Засоби читання (темп, сила голосу, тембр звука, дикція, пауза, інтонація) ТЛ: пейзаж, персоніфікація <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Тарас Шевченко «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...», «Над Дніпровою сагою» (2 твори на вибір учителя). Павло Тичина. «Не бував ти у наших краях!», «Гаї шумлять...», «Блакить мою душу обвіяла...» (2 твори на вибір учителя). Євген Гуцало «Зірка», «Чарівники», «Журавлі високі пролітають...» (2 твори на вибір учителя). Максим Рильський. «Дош» («Благодатний, довгожданий...»), «Перед грозою», «Осінь-малюк із палітрою пишною...», «Люби природу не як символ...» (2 твори на вибір учителя). Микола Вінграновський. «Бабунин дощ», «Сама собою річка ця тече», «Перша колискова», «Даленіє вечір в бабиному літі...», «Далекими світами...» (2 твори на вибір учителя). <i>Варіативні твори:</i>	Робота в групах «Місткий кошик» Гра «Відгадай, хто я» «Літературознавча експертиза» «Коло ідей» Робота в парах «Навчаємося спільно» Гра «Загадкова скринька» Гра «Створи ліричний настрій» «Літературне лото» Конкурс декламаторів поезії Міні-проект «Поетичний настрій» Твір за метафорою

		Павло Филипович. «Білявий день втомився і притих». Богдан-Ігор Антонич. «Зима». Олександр Олесь. «Згадую: так я в дитинстві любив...», «Конвалія», «Степ», «Ліс восени». Дмитро Павличко. «Пролісок», «Весна». Анатолій Костецький. «Весняні дарунки». Наталя Забіла «Весна», «Барвінок». Дмитро Павличко «Де найкраще місце на землі». Ліна Костенко. «Усе моє, все зветься Україна», «Спинюся я...» Галина Римар. «Україна у нас одна». Микола Сингаївський «Україна-мати».	
РОЗДІЛ 3. ВІД КАЗКИ ДО КНИГИ БУТТЯ			
ТЕМА 4. КНИЖКА ВЧИТЬ, ЯК У СВІТІ ЖИТЬ			
пояснює значення літописання для нащадків; визначає основну мету почутого; читає літописні оповіді у різний спосіб відповідно до мети читання; співвідносить зміст літописних оповідей з історичним і культурним контекстом; вибірково переказує зміст почутого повідомлення;	4	Історичне минуле у художніх творах. Літописні оповіді. Казкові й історичні мотиви літописних сюжетів. Значення літописання для нащадків. Літопис як жанр. ТЛ: літопис <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> «Повість минулих літ» (загальне ознайомлення) «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь», «Про князя Олега», «Про княгиню Ольгу», «Святослав укладає мир з греками...», «Володимир вибирає віру», «Про хрещення Русі князем Володимиром», «Розгром Ярославом печенігів. Початок великого будівництва в Києві. Похвала книгам» (4 твори на вибір учителя).	Гра «Я літописець» Відтермінована розгадка «Запитання до тексту» Гра «Мозаїка»
читає оповідання та повісті у різний спосіб відповідно до мети читання; відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого повідомлення; визначає тему та жанрові особливості оповідань; визначає актуальність і несуперечливість тексту на основі власного досвіду та досвіду інших осіб; аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом;	5	Художнє розмаїття творів на історичну тематику. ТЛ: оповідання <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Олександр Олесь. «Заспів», «Україна в старовину», «Похід на Царгород», «Ярослав Мудрий» (із кн. «Княжа Україна») . Іван Нечуй-Левицький. «Запорожці».	«Візитівка письменника» «Оживи світлинку» Інформація з опорою на життєвий досвід Гра «Відгадай, хто я» Робота в групах «Мудрі сови» «Займи позицію» «Місткий кошик» «Літературне лото»

висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; характеризує особливості форми тексту, зумовлені змістом; самостійно складає простий план почутого; знаходить у тексті відповіді на поставлені запитання; творчо опрацьовує прочитаний текст; залежно від мети читання обирає самостійно або за допомогою інших осіб тексти для читання, які належать до різних стилів і жанрів, аргументує свій вибір;		<i>Варіативні твори:</i> Антін Лотоцький. «Ольга Перевізниківна», «Михайло-семиліток», Іван Крип'якевич «Малі козаки». Петро Шкурат «Запорозькі підводні човни». Анатолій Горовий. «Доки шабля в руці» (скорочено). Зірка Мензатюк. «Таємниця козацької шаблі» (скорочено).	«Запитання до тексту» Випереджувальні завдання «Кроссенс» Міні-проект «Моя бібліотека»
читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб відповідно до мети читання; розрізняє зміст оповідань та повістей у контексті авторського задуму; формулює тему та основну думку твору; розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб; фіксує потрібні елементи тексту, оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок; представляє текстову інформацію з одного джерела, використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту; вирізняє спільні та різні риси між власним мовлення та мовленням інших осіб, урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі із словниками та довідковими джерелами;	6	Світ природи і людини у художній прозі. Композиційні та сюжетні особливості прозових творів. ТЛ: головний герой, другорядні герої. <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Євген Гуцало. «Лось». Володимир Винниченко. «Федько-халамидник». Григорій Тютюнник. «Дивак». <i>Варіативні твори:</i> Михайло Коцюбинський. «Харитя», «Ялинка». Микола Вінграновський. «Первінка», «Сіроманець». Євген Гуцало. «Олень Август», «Дикі гуси», «Сім'я дикої качки», «Якого кольору слова».	Робота в групах «Навчаємося спільно» «Літературознавча експертиза» Мальований скрайбінг Малюнкові схеми Створення та розв'язання кросвордів
читає тексти різних стилів і жанрів у різний спосіб відповідно до мети читання; формулює тему та основну думку твору; визначає спільні та різні елементи і форми подібних за певними структурними ознаками текстів; характеризує емоційний стан літературних персонажів, їх поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в тексті, і власним життєвим досвідом; аргументує власну оцінку прочитаного тексту, наводячи доречні цитати; визначає спільні	6	Пригоди і фантастика у сучасній прозі. Вчинки й характери персонажів. Портрет. Портретна деталь. ТЛ: портрет <i>Обов'язкові для вивчення твори:</i> Галина Малик. «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» (скорочено). Всеволод Нестайко. «Чарівний талісман» (скорочено). <i>Варіативні твори:</i>	«Подвійний щоденник» «Кубування» Кластер «Мій улюблений герой» «Запитання до тексту» «Діаграма Венна» «Коло думок» Гра «Темна конячка» Робота в групах «Спільний пошук» Творча лабораторія

та відмінні елементи змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; за мотивами прочитаного створює власний медійний продукт; описує свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів.		Ярослав Стельмах. «Вікентій Прерозумний». Сергій Гридін. «Федько – прибулець з інтернету». Ніна Воскресенська. «Дивовижні пригоди Наталки у Країні Часу». Фоззі. «Гупало Василь. П'ять з половиною пригод». Олександр Гаврош. «Пригоди тричі славного розбійника Пинті». Валерій і Наталія Лапікури. «Чарівна брама». Іван Андрусак. «Третій сніг». Ірина Цілик. «Місторія однієї дружби». Радій Полонський. «Таємниця країни суніць».	
читає тексти різних стилів і жанрів у різний спосіб відповідно до мети читання; визначає спільні та різні елементи і форми подібних за певними структурними ознаками текстів; аргументує власну оцінку прочитаного тексту, наводячи доречні цитати; визначає спільні та відмінні елементи змісту і форми подібних за певними структурними ознаками текстів; розпізнає основні виражальні засоби, використовує окремі з них; описує свої літературні вподобання, знає, яким чином можна задовольнити потреби у знаходженні нової інформації.	2	Науково-художня та науково-популярна література як різновид дитячої пізнавальної літератури (<i>загальне ознайомлення</i>). Навчальна література, тексти із ЗМІ (<i>загальне ознайомлення</i>). <i>Варіативні твори (2-3 тексти на вибір учителя):</i> Дмитро Красицький. «Дитинство Тараса» (<i>фрагменти</i>). Іван Франко. «У кузні» (<i>фрагменти</i>). Олена Черненко. «І засвітився вогник...» (<i>фрагменти</i>). Книги серії «Життя видатних дітей» (О.Гаврош, О.Дерманський, О.Ільченко, А.Багряна, М.Павленко). Медіатексти: візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, комп'ютерні ігри; реклама (<i>тематика медіатекстів відповідає віковим особливостям дітей</i>).	Робота в парах «Навчаємося спільно» «Запитання до тексту» «Відстрочена відгадка» «Шість капелюхів мислення» «Мікрофон» «Рольова гра»
знає письменників рідного краю; читає тексти різних стилів і жанрів у різний спосіб відповідно до мети читання; розуміє зміст і висловлює власну думку щодо прочитаного; розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб; залежно від мети читання обирає самостійно або за допомогою інших осіб тексти для читання, аргументує свій вибір.	2	Література рідного краю. Ознайомлення з творами письменників-земляків.	Робота з епіграфом, афоризмом Інформація з опорою на життєвий досвід Робота в групах «Літературна карта мого краю» Міні-проект «Слово талановитого майстра»

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

Наказ МОН № 289 від 01.04.2022 року

«Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти»

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводить заклад, є **формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне**. За вибором закладу оцінювання можна здійснювати за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою. За умови використання власної шкали заклад має визначити правила переведення загальної оцінки результатів навчання семестрового та річного оцінювання до системи, визначеної законодавством, для виставлення у Свідоцтві досягнень.

Семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12. За рішенням педагогічної ради (за потреби) заклад освіти може визначити адаптаційний період впродовж якого не здійснюється поточне та тематичне оцінювання.

Свідоцтво досягнень (Додаток 1) відображає результати навчальних досягнень учня/учениці 5-6 класу з переліку предметів та інтегрованих курсів, визначених освітньою програмою закладу освіти. Надана форма Свідоцтва досягнень є **орієнтовною**, перелік предметів та інтегрованих курсів визначається закладом освіти відповідно до затвердженої освітньої програми. Перед друком Свідоцтва досягнень рекомендовано видалити зайві рядки або підкреслити назви курсів відповідно до освітньої програми закладу освіти.

Графа «Характеристика навчальної діяльності» сформована відповідно до переліку наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти. Зазначену графу заповнює класний керівник за результатами спостережень, проведених спільно з вчителями-предметниками, які працюють з класом. Спостереження проводять упродовж року за планом, визначеним закладом освіти. Рекомендовано позначати особливо виражені наскрізні вміння учня/учениці, зокрема, вияв інтересу до навчання, розуміння прочитаного, вміння висловлювати власну думку, критично та системно мислити, логічно обґрунтовувати власну позицію, діяти творчо, вияв ініціативи у процесі навчання, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими з метою заохочення подальшого розвитку відповідних умінь. Заповнення графи здійснюють шляхом виставлення відповідної позначки навпроти сформованого уміння. Педагогічні колективи можуть виробляти власні способи спостереження за розвитком наскрізних умінь і застосовувати у тому числі вербальні характеристики замість позначки. Заповнення цієї графи здійснюють після завершення кожного навчального року або в разі зміни здобувачем освіти навчального закладу. Заповнення графи «Характеристика результатів навчання» здійснюють відповідно до переліку навчальних предметів, визначених затвердженою освітньою

програмою закладу. Заповнюється з урахуванням фіксованих у класних журналах результатів досягнень учнів упродовж навчального року.

Рекомендується у класних журналах і в Свідоцтві перед виставленням підсумкової оцінки у відповідних графах результатів навчання зазначати першу літеру («В», «Д», «С», «П»), що відповідає назві рівня досягнень орієнтовних критеріїв оцінювання результатів навчання з предметів (Високий, Достатній, Середній, Початковий) або за допомогою виставлення відповідних балів.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого або бального можна здійснювати у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів, оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо). Основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти є поточний контроль, що проводять систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання. Основна функція поточного контролю – навчальна. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонуємо здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета. Під час виставлення тематичного бала результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховують.

Семестрове оцінювання можна здійснювати за результатами контролю груп загальних результатів, відображених у Свідоцтві досягнень. Семестровий контроль проводять з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Завдання для проведення семестрового контролю складають на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості учнів, що дає змогу реалізувати диференційований підхід до навчання. Звертаємо увагу, що Семестровий контроль може бути комплексним, проводитись у формі тестування тощо. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Річне оцінювання здійснюємо на підставі загальної оцінки результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводять.

Якщо рівень результатів навчання учня (учениці) визначити неможливо з якихось причин, у класному журналі та свідоцтві досягнень, таблиці навчальних досягнень роблять запис «не атестований(а) (н/а)».

Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють відповідно до індивідуальної програми розвитку, що розробляється на основі висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, де зазначено труднощі функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що можуть впливати на ефективність застосування певних форм оцінювання. Добір форм оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюють індивідуально з обов'язковим урахуванням їх можливостей функціонування, життєдіяльності та здоров'я.

Додаток 1

(назва закладу загальної середньої освіти)

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня / учениці _____ класу

(прізвище та ім'я учня / учениці)

_____ навчальний рік

Характеристика навчальної діяльності*	Стан сформованості (сформовано/формується)
виявляє інтерес до навчання	
виявляє розуміння прочитаного	
висловлює власну думку	
критично та системно мислить	
логічно обґрунтовує власну позицію	
діє творчо	
виявляє ініціативу в процесі навчання	
конструктивно керує емоціями	
оцінює ризики	
самостійно приймає рішення	

розв'язує проблеми	
співпрацює з іншими	

Характеристика результатів навчальної діяльності

Навчальний предмет	Результати навчання	Рівень досягнення результатів навчання		
		I семестр	II семестр	Рік
Українська література	Осмилено сприймає прочитану інформацію і оцінює її			
	Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння			
	Сприймає письмові тексти / Читання			
	Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо			
	Загальна оцінка результатів навчання**			
	Самостійно працює з різними видами і джерелами інформації			

** У разі виставлення загальної підсумкової оцінки, після визначення рівня досягнень за кожною групою результатів, використовувати окремий рядок для виставлення загальної оцінки.

Загальні критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти

Рівні результатів навчання	Бал	Загальна характеристика
I. Початковий	1	Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення
	2	Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II. Середній	4	Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, повторює за зразком певну операцію, дію
	5	Учень/учениця відтворює основний навчальний матеріал, з помилками й неточностями дає визначення понять, формулює правило
	6	Учень/учениця виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу; відповідає правильно, але недостатньо осмислено; застосовує знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Учень/учениця правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Учень/учениця має достатні знання, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповіді логічні, хоч і мають неточності
	9	Учень/учениця добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, аналізує й систематизує інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	10	Учень/учениця має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Учень/учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, знаходить інформацію та аналізує її, ставить і розв'язує проблеми
	12	Учень/учениця має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує,

	оцінює, узагальнює опанований матеріал, самостійно користується джерелами інформації, приймає обґрунтовані рішення
--	--

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Державний стандарт базової середньої освіти:

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

2. Модельна навчальна програма:

https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUS_H-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.lit.5-6-kl.Arkhypova.Sichkar.Shylo.14.07.pdf

3. Підручник:

https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/5kl-vidbyr/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%205%20%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81_%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B8%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%91%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BA%20%5b2022%5d%20.pdf

4. Оцінювання навчальних досягнень учнів: https://osvita.ua/doc/files/news/861/86195/OCINYuVANNYa_OST818.pdf

5. Типова освітня програма для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/fd3/0bc/602fd30bccb01131290234.pdf>